Vrublevskio biblioteka

Krynica

ŠALTINIS

VILNIA, 28 LISTAPADA 1939 HODU.
№ 4 (701). Hod vydańnia XXI.

BIEŁARUSKAJA NARODNAJA HAZETA
Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

Cana numaru 10 cent. Padpiska na hod—5 lit., na paŭhoda 3 lity. Da kanca 1939 h. — 0.75
Adras red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.

TREBA TRYMACCA SAPRAŬDNAŚCI

Ludziej, jakija sami nia viedajuć, čaho chočać, nazyvajem dziŭnymi, a navat i nierazumnymi. Hetkija ludzi škodziać i sabie i druhim. Havorym tut ab takich ludziach, jakija adryvajucca ad sapraŭdnaści i ŭścia-ž prabyvajuć u vabłokach.

Mnoha hetaha majem prykładaŭ. Voś naprykład choćby ŭziać apošnija padziei Polščy i adnosiny da hetych padziejaŭ Palakoŭ. Polšč, abapiortaja na pierahniŭšym šlachockim elemencie, pad udaram niamieckim traščeła pa ŭsich švach. Było ŭžo jasnym, što jana idzie da ŭpadku. A tymčasam mnohija Palaki paŭtarali: heta ničoha, naša pieramoha peŭnaja, pabyvajem jašče ŭ Berlinie, u pień vyražam Niemcaŭ, atrymajem Prusy i budziem vialikim, mahutnym „mocartvam".

Abo ŭznoŭ adzin z niadaŭnych vilenskich vajavodaŭ, jaki ŭsiej paraj išoŭ praciŭ Biełarusaŭ, ciapier zajaŭlaje, što jak vierniecca Polšč, dyk Biełarusy atrymajuć aŭtanomiju.

Pišučamu hetyja radki adzin znajomy, byŭšaj Polščy prakuror, kazaŭ, što Polšč musić być vialikaj, „mocarstvovaj", bo inšaja im niepatrebnaja.

Taksama i tut, u Litvie, pavodziny Palakoŭ tak-ža susim adarvanyja ad sapraŭdnaści. Jany siabie ŭvažajuć za niejkuju panujučuju nacyju, jany ŭporysta spolščanych Litoŭcaŭ i Biełarusaŭ ličać Palakami i starajucca tak pastupać, jak byccam jany tut byli sapraŭdy panami pałažeńnia.

Słovam, bajki i bajki: i heny Berlin z Prusami, i henaja aŭtanomija dla Biełarusaŭ z łaski Polščy, kali henaj Polščy niama i niaviedama, kali i dzie jana budzie, i henyja sny ab „mocarstvovaj" Polščy, na čužych ziemlach, i henyja poŭnvja šlachockaha kazyreńnia pavodziny Palakoŭ u nas ciapier, — usio heta jość hojdańniem u vabłokach, usio heta z sapraŭdnaściu nia maje ničoha supolnaha.

I ŭ Biełarusaŭ u niekatoraj miery časam možna spatkać niešta padobnaje, jak jaŭny pierarost palityki nad kulturaj, pieraacenku našych zdabyčaŭ kulturnych, niedaceńvańnie abo pieraceńvańnie biełaruskaj raboty ŭ Savieckaj Biełarusi, nieznachodžańnie i nierazumieńnie svajho biełaruskaha miesca tut, u Litvie.

Znača i nam Biełarusam treba bolš trymacca sapraŭdnaści. Kali jdzie ab naša žyćcio ŭ Litvie, dyk pavinny my tut źviarnuć asablivuju ŭvahu na hetkija spravy: uśviedamlać spolščanych i abrusieŭšych Biełarusaŭ, pracavać nie pakładajučy ruk kala spravy biełaruskaj škoły, jak tut u Vilni, tak i na siale, pašyrać biełaruskuju hazetu, chadzić na biełaruskija nabaženstvy, jakija ŭ Vilni adbyvajucca dla Biełarusaŭ katalikoŭ i dla pravasłaŭnych, nie saromicca nijakaj česnaj pracy.

Adnym słovam, z usich sił majem staracca, kab ad sapraŭdnaści nie adryvacca, nie płatacca ŭ pavietry, na žyćcio hladzieć ćviaroza, račova, biezstaronna i rabić prad usim kulturnuju, praśvietnuju rabotu, jakaja jość haloŭnaj padstavaj narodu.

M. K.

Saviecka - finski spor zavastrajecca

Spor finska-saviecki ciahniecca daŭžejšy ŭžo čas. U niadzielu 26 listapada dajšło na hranicy saviecka-finskaj da pierastrełki. Jość zabityja i ranienyja. U vyniku hetaha Saviety zatrebavali, kab Finlandcy adsunuli svajo vojska 25 klm. ad hranicy.

Kanferencyja bałtyckich i skandynaŭskich dziaržaŭ

U Ryzie maje niezadoŭha adbycca čarhovaja kanferencyja bałtyckich dziaržaŭ: Litvy, Łatvii i Estonii, a ŭ stalicy Norvehii – Oslo—kanferencyja skandynaŭskich dziaržaŭ: Finlandyi, Švecyi, Norvehii i Danii.

Mahnetyčnyja miny — strašnaja niamieckaja zbroja

Da bierahoŭ Anhlii dapłyvajuć apošnim časam mahnetyčnyja miny, rassiejanyja ŭ mory niamieckimi aeraplanami. Miny hetyja tym niebiaśpiečnyja, što pływajuć cely čas pad vadoj i na vierch vypływajuć tolki tady, kali da ich zbližajecca karabiel. Anhličanie ćvierdziać, što ŭžyvańnie hetych minaŭ zabaronienа mižnarodnymi dahavorami, sami adnak starajucca pry pomačy elektrochemii znajści niejki novy sposab abarony i abjavili poŭnuju blokadu Niamieččyny.

Apošnija paviedamleńni ab vajnie na mory

Pavodle apošnich paviedamleńniaŭ Niemcy zatapili: anhlicki vajenny karabiel „Balfast" i handlovyja karabli „Torchbear", „Thomas Hankins" i „Pensilva", halandski „Hiedrecht", irlandzki „Delphine" i adzin francuski handlovy karabiel. Francuzy zatapili adnu padvodnuju niamieckuju łodku, a kala Anhlii najechaŭ na minu niamiecki karabiel "Mastift" i patanuŭ.

Na Bałtyckim mory najechaŭ na minu i zatanuŭ litoŭski karabiel „Kaŭnas".

Tvarec Biarezy-Kartuskaj — aryštavany

Hazety pišuć, što ŭ Lvovie savieckija ŭłady aryštavali b. premjera polskaha ŭradu Kazłoŭskaha, katory stvaryŭ viedamy kancentracyjny łahier u Biarezie-Kartuskaj, słušna nazyvanaj katoŭniaj.

Katy z Biarezy-Kartuskaj — pastralanyja

Chodziać čutki, što častku palicyjantaŭ, u liku 30 asob, katoryja pilnavali i biez miłaserna katavali internavanych u kancentracyjnym łahiery Biareza-Kartuskaja, savieckija ŭłady złavili kala Baranavič i rasstralali.

Internavanyja ŭ Litvie — pajeduć u Saviety i ŭ Niamieččynu

U Kaŭnasie iduć ciapier pierahavory ab pieradačy Savietam internavanych u Litvie b. polskich vajskovych, kali jany radzilisia na abšary Zachodniaj Biełarusi ci Zach. Ukrainy — dałučanych sioleta da SSSR. Padobnyja pierahavory z Niamieččynaj ab pieradačy joj b. polskich vajakaŭ narodžanych na abšarach zaniatych vojskam niamieckim — majuć chutka pačacca.

Na vajennaj i palityčnaj arenie

Vajna i apošnija padziei tak raspalitykavali ludziej, što dzie tolki pojdzieš, z kim zahavoryš, dyk zaraz spatkaješsia z pytańniami ab vajnie i palitycy. I tak palitykujuć usie. Palitykujuć mužčyny, palitykujuć žančyny. Palitykujuć intelihienty, rabotniki, sialanie. Palitykujuć studenty, vučni, moładź, a navat małyja dzieci z pačatkavych škołaŭ. Pry tym paŭstajuć takija fantastyčnyja viestki, plany, što ich chiba nie patrapiŭ-by vydumać najsłaŭniejšy dasiul fantast, piśmieńnik Julian Verne. A što faktyčna čuvać u mižnarodnaj palitycy, što dziejecca na froncie i da čaho idzie, — nichto dobra skazać nia moža, bo praŭdzivyja viestki nadta skupyja; kožny, chto ich padaje ciapier, padaje tak, jak jamu vyhadniej. Nia hledziačy na takija abstaviny, usio-ž paprobujem zrabić, choć karotki, infarmacyjny ahlad, pradstaŭlajučy ŭ im biezstaronna padziei siańniašnich dzion.

Na froncie, jak usie zhodna ćvierdziać, supakoj. Pracujuć pieravažna tolki raźviedki. Na samalotach, jakija vylotvajuć na niepryjacielskija terytoryi, dziejuć nie kulamioty, nie škidačy bombaŭ, a fatahrafičnyja aparaty. Hetak fatahrafujuć adny druhich, padsłuchoŭvajuć, vykradajuć plany, pastralajuć časami krychu, sabjuć paru samalotaŭ adny druhim, pryhataŭlajučysia da vialikaha, rašučaha boju, ale kali jon budzie — ciažka zhadać. Bo, voś, Čemberlen i Dalad'je dumajuć byccam raściahnuć vajnu na try-čatyry hady, kab zrujnavać takim čynam Niamieččynu ŭ sensie ekanamičnym, a tady tolki ŭžo zabirać i dzialić jaje biaz boju. A Hitler kaža, što jon prykazaŭ svaim ekanamistam i vajakam pryhatovicca da vajny na piać hod... A znača ciapier nie vajna idzie, a tolki ihra, małyja pierastrełki i vypraboŭvańnie siłaŭ ekanamičnych. U suviazi z hetym uvieś ciažar zmahańnia pieraniośsia na mora, na hety vialiki šlach kamunikacyi i dastavy. Tut Anhlija blokuje Niamieččynu i nie dapuskaje tudy nia tolki aružža, ale i praduktaŭ, kanfiskujučy ahułam usio, što praznačana dla Niamieččyny, a Niemcy naŭkruh Anhlii zakładajuć padvodnyja miny, škidajuć z samalotaŭ cełymi skryniami pływajučyja marskija miny, dy zatapłajuć karabli, jakija pływuć u Anhliju. I tonuć nia tolki anhielskija karabli i francuskija, ale navat karabli tych dziaržavaŭ, katoryja nie vajujuć.

Niemcy, baroniačysia ad blokady, šukajuć sabie tavaraŭ na Bałkanach i ŭ Savietach, zaklučajučy novyja, što raz zbližajučyja ich z SSSR dahavory. Anahdaj Niemcy padpisali dahavor z Juhasłavijaj na dastavu im 50 tysiač štuk śviniej, a z Rumynijaj na dastavu 30 tysiač vałoŭ. Aprača taho z Rumynii Niemcy starajucca dastavać naftu, a z SSSR inšyja patrebnyja im matarjały i tavary. Ahułam SSSR maje być hałoŭnym dastaŭščykam Niamieččyny, a Złuč. Štaty Paŭnočnaje Ameryki — dastaŭščykam Anhlii i Francyi.

U mižnarodnaj palitycy maje, biazumoŭna, vialikaje značeńnie saviecka-japonskaje parazumleńnie ŭ spravie hranic u Azii i handlu. Možna spadziavacca, što budzie jano mieć upłyŭ i na kitajska-japonskuju vajnu, bo, jak ahulna viedama, Saviety pamahali Kitajcam. Saviecka-japonskaje parazumleńnie jość pry tym dalejšym uzmacnieńniem vosi Berlin-Rym, jakaja takim čynam pradoŭžyłasia z Tokio ŭ Maskvu.

SSSR, zaklučyŭšy sajuz z prybałtyckimi dziaržavami — Estonijaj, Łatvijaj i Litvoj, ciapier pašyraje svaje ŭpłyvy na Bałkanach, dzie padobny sajuz maje zaklučyć z Bałharyjaj. Nia moža-ž dasiul dajšci da parazumleńnia z Savietami Finlandyja.

Blok anhielska-francuski musić nia nadta čujecca mocna. Anhlija z adnaho boku choča stvaryć blok azijackich dziaržaŭ, u jaki ŭvajšli-b Turcyja, Iran, Irak i Afhanistan, i škiravać jaho suproć niamieckaje palityki, a z druhoha boku Anhlija pačynaje iznoŭ macniej flirtavać z SSSR, kab adciahnuć jaho ad Niamieččyny. Jak tolki Saviety zaniali Zachodniuju Biełaruś i Zachodniuju Ukrainu i ŭstanavili saviecka-niamieckuju hranicu, dabivajučy akančalna Polšč, dyk ministar zahraničnych spraŭ Anhlii Halifaks, nia hledziačy na svaje zajavy ab abaronie Polščy, skazaŭ, što vyznačanyja Savietami hranicy byli pradbačanyja jašče ŭ 1918 h. Versalskim Traktatam, h. zv. linijaj Kierzona, a znača jon ničoha praciŭ Savietaŭ nia maje. Ciapier-ža maje vyjechać u Maskvu anhielski ministar handlu Stanley, katory choča dać lepšuju canu za savieckija tavary, čymsia daje Niamieččyna, a adnačasna viaści pierahavory ŭ inšych bolš važnych spravach.

Polskija hazety viestku ab pajezdcy min. Stanleya padajuć z vialikaj radaściu, vieračy, što hetamu ministru ŭdasca pieraciahnuć SSSR na staranu Anhlii. Daviało-b heta byccam da pieramohi Anhlii nad Niamieččynaj i adbudovy Polščy ŭ davajennych hranicach, bo premjer polskaha emihranckaha ŭradu hien. Sikorski zajaviŭ u Francyi, što polski ŭrad budzie zaŭsiody mieć na ŭvazie, što vystupaje ad imia 34 miljonnaha narodu. A znača polskija namiery jość supiarečnyja z namierami Anhlii, a hetym samym jany absalutna niereal'nyja. Bo kali ciapier Anhlija nia maje ničoha suproć zaniaćcia Savietami biełaruskich i ukrainskich ziamiel, jakija byli pad Polščaj, dyk napeŭna nia budzie mieć ničoha i tady, kali-b pabiła Niemcaŭ pry pomačy Savietaŭ. Nia treba-ž chiba i havaryć, što SSSR nikoli dabravolna nie addaść dałučanych sioleta biełaruskich i ukrainskich ziamiel. Ahułam, stanovišča SSSR na mižnarodnaj arenie vielmi vyhadnaje. U dobrych tak-ža abstavinach na mižnarodnaj arenie znachodzicca i Litva, katoraj navat polski emihrancki ŭrad u Francyi zajaŭ laje ab svaich pryjaznych da jaje adnosinach. J. N.

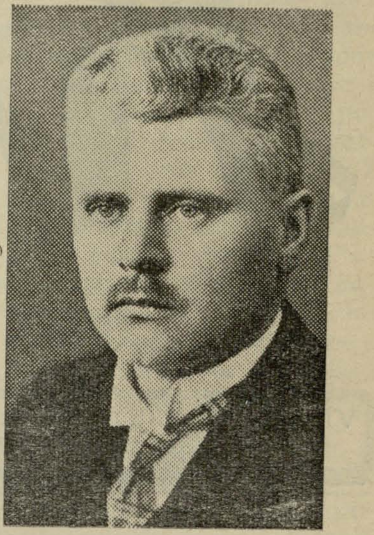

Novy premjer litoŭskaha ŭradu ANTANAS MERKYS

„Mysterium caritatis"

Aficyjoz polskaha emihranckaha ŭradu ŭ Paryžy „*Voix Varsovie*" piša, što Palaki nie pačnuć vajny z Lićvinami dziela Vilni, bo ich złučaje z saboju „mysterium caritatis" — tajnica lubovi. Heta-ž „luboŭ" jość pryčynaj i taho, što Palaki chutčej spadziajucca advajavać svaje ziemli zaniatyja ciapier Niemcami, čym ziemli adyjšoŭšyja da Litvy.

Straty Vilenskaha Archivu

Vilenski Dziaržaŭny Archiŭ słyŭ dahetul z bahaćcia pierachoŭvanych u im dakumentaŭ. Savieckija ŭłady adstupajučy z Vilni sioleta ŭ kastryčniku zabrali z saboj miž inšymi i šmat matarjałaŭ z hetaha Archivu. B. dyrektar Archivu Vaclaŭ Studnicki ćvierdzić, što vyviezienyja matarjały zaniali až 15 vahonaŭ. Vyviezieny miž inš.: Archiŭ daŭnych aktaŭ Polskaj Rečypaspalitaj, akty Vilenskaha mahistratu i magdeburgji, archiŭ d. vilenskaha hieneral-hubernatarstva, akty upravy kazionnych dvaroŭ i lasoŭ b. vilenskaj i kovienskaj hub., akty b. vilenskaj šlachockaj deputacyi i inš.

PRAMOVA Ks. ADAMA STANKIEVIČA

skazanaja na śviatkavańni 21-ch uhodkaŭ Litoŭskaj Armii 23.XI.1939 u teatry na Pahulancy ŭ Vilni

Vysoka Dastojny Vadas,

Pačesnyja Hramadzianie!

Aściarožna chodzim kala kraski, kab nie narušyć čym-niebudź krasy jaje. Dakładna naładžvajem instrumant, kab u tonach jahonych nia było dysharmonii. Abiarežna adnosimsia da dušy čałavieka, kali chočam, kab ničym nie papsuć jaje dobraha nastroju.

Tak i tut na hetym siańniašnim śviatočnym sabrańni. Toje, što dziejecca siańnia ŭ dušy litoŭskaha hramadzianstva i narodu nia moža być naležna vykazana, a tolki adčuta. Tam pieramoha, tam radaść i čar. Zatym nia lohka tut pramaŭlać, bo-ž nia lohka dapiać tej paetyckaj i maralnaj krasy, jakuju siańnia pieražyvaje litoŭskaja duša. Ale sprabuju.

U pachmurnyja vosienskija dni ŭ 1905 h., 34 hady tamu, u Vilni adbyŭsia litoŭski sojm, jaki prad usim śvietam zajaviŭ, što litoŭski narod choča być volnym i niezaležnym. U pachmurnyja vosienskija dni ŭ 1920 h., 19 hadoŭ tamu, paddzielnaja, tak zv. litoŭska-biełaruskaja dyvizija Želihoŭskaha zajmała Vilniu. Kroŭ litoŭskaha žaŭniera rasiła rodnuju ziamielku. U imžyvyja vosienskija dni, sioleta 29.X, Litoŭskaja Armija ŭvajšła ŭ stalicu Litvy — Vilniu. Siańnia, tak-ža sumnaj vosienskaj paroj, Litoŭskaja Armija śviatkuje 21-šyja ŭhodki svajho isnavańnia. Dziŭna pryhoža dziećić tut prava kantrastu: sum i radaść, niavola i vola, kryŭda i spraviadlivasć, paniavoleńnie i pieramoha.

Symbalem adnak usiej krasy, usiej praŭdy, usiaho sensu śviatočnaha, radasnaha i paetyckaha nastroju litoŭskaj dušy siańnia jość litoŭskaja armija. Jana-symbol nacyjanalnych idealaŭ litoŭskaha narodu, jana symbol jaho samastojnaści i niezaležnaści, jana vierny stražnik, hatovy ŭ kožnuju chvilinu svajej kryvioj baranić Litvu, jaje hranicy, jaje słavu i hordaść — stalicu Vilniu. Ahulna nacyjanalnym symbalem idealaŭ litoŭskaha narodu jość Vytis-Pahonia. Armija — heta žyvaja Vytis-Pahonia.

Tak niejak złažyłasia, što ŭ hetyja historyčnyja dni, kali Vytis-Pahonia dasiahnuła Vilni i zaŭładała joju, jak svajeju spadčynaj, pracytaŭ ja pryhožy tvor litoŭskaha krasnaha piśmienstva „Teviškė" — Vaidilutes. Tvor hety dziŭna sučasny, dziŭna składna datarnoŭvajecca da apošnich historyčnych litoŭskich padziejaŭ, da stalicy Vilni. Hałoŭny hieroj Klemensas Daŭhieła pracuje ŭ Vilni, snujučy dumki ab

Paśla paradu

Hej, suśviecie, nam žyćcia niama biaz Vilni...
Piotra Vaičiunas

23 listapada ŭ Vilni adbyŭsia vializarny parad litoŭskich vajskovych častak, jaki pryniaŭ načalny kamandzier vojska hieneral bryhady Stanisłaŭ Raštikis.

U Koŭnie daviałosia mnie słuchać heta vialikaje śviata praz radio. Pry radiopryjomniku sabralisia niekalki biełaruskich žaŭnieraŭ-achvotnikaŭ, jakija brali ŭdzieł u pachodach 1919—1920 h.h. Uspaminali byłyja pachody, uspaminali, jak uvieś narod, i Lićviny, i Biełarusy, i Žydy, i inšyja zaŭsiody sumavali ŭ pamiatnyja dni 9 kastryčnika i 23 listapada. Ludzi sumavali, ale razam z tym i mocna vieryli, što nadyjdzie čas, kali našyja žaŭniery i stralcy ŭznoŭ pojduć na Vilniu. Vieryli, što na staroj viežy Hiedyminavaj Hary ŭznoŭ załunaje litoŭski ściah.

Ab hetym pieśni śpiavali:

„Hałavu uśkiń, vierny koń,
Marš vaŭčyny bi nahami,
Raźvitajcieś siostry z nami,
Ci-ž pabačymsia my z vami,
Bo zranku u vahoń...
Marš, marš praz Žviaryniec
Nasustrač Hary Hedymina
Marš napieradi"

Škada, što Biełarusy - achvotniki nie dačakali pachodu na Vilniu, škada. Mała, zusim mała astałosia ich u vojsku. Bolšaść užo 18—19 hadoŭ pracuje na ralli, na fabrykach, handluje... Čym dalš, tym bolš tych, što nas upieradzili z znamiem viery i śpiać snom spakoju u hor. Lazdijai pachavany lejtenant Ryhor Majoraŭ, na Kovienskich mohiłkach — staršynia Kardaš, padachvicer Sazonaŭ, lehiendarny Čyn-Šaj-Li-Saj, adziny ŭ litoŭskim vojsku „biełaruski kitajec"... Śviatło viečnaje niachaj im śviecić!

Žyvyja rychtujucca ŭ Vilniu, u Vostruju Bramu, u katedru, na Hedyminavu Haru, u Biełaruski Muzej, u Biełaruskuju Kniharniu i drukarniu. Šmat jość takich, što nikoli nia bačyli Vilni i jaje Biełarusaŭ. Kali možna budzie jechać u Vilniu biez asobnaha dazvołu, moža i ekskursija žbiarecca z Biełarusaŭ — byłych vajskovych.

Kali prad hien. Raštikisam prachodziła piechata i harmaty, išli ŭłany i drahuny, jechali motočastki, pancyrniki i tanki, lacieli samaloty, my ŭspaminali słovy našaha pieśniara Bahdanoviča:

„Ŭ biełaj pienie pranosiacca koni,
Rvucca, imknucca i ciažka chrypiać..
Staradaŭnaj Litoŭskaj Pahoni
Ni raźbić, ni spynić, ni strymać".

Aleś Smaleniec

Kaunas, 23.XI.1939.

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Chto z biełaruskich litarataraŭ astaŭsia ŭ Vilni? Z najpavažniejšych biełaruskich litarataraŭ astalisia ŭ Vilni N. Arsieńnieva i A. Biarozka. N. Arsieńnieva, jakaja praz niekalki hod pražyvała ŭ centralnaj Polščy, pierad samaj vajnoj pryjechała ŭ Vilniu da chvoraj maci. Maci nia vytrymała ciažkoj chvaroby i pamierła ŭ pałavinie vieraśnia. Nastupajučyja paźniej vajennyja padziei i palityčnyja pieramieny prymusili našuju pieradavuju paetku Zach. Biełarusi astacca ŭ Vilni. Daviedvajemsia, što muž Arsieńnievaj apynuŭsia ŭ balšavickim pałonie i znachodzicca niedzie ŭ Savieckaj Ukrainie ŭ łahiery dla internavanych žaŭnieraŭ. Sama Arsieńnieva z dvuma synami astałasia biaz srodkaŭ da žyćcia i šukaje sabie adpaviednaj pracy. Paetka znaje dobra čužyja jazyki: francuski, niamiecki i rasiejski, a ciapier śpiešna vučycca litoŭskaj movy.

Biełaruskaje hramadzianstva ŭ Litvie pavinna žviarnuć uvahu na ciažkoje matarjalnaje stanovišča Arsieńnievaj i pamahčy joj znajšci zarabotak.

Druhim vybitniejšym biełaruskim litarataram, jaki astaŭsia ŭ Vilni, – jość A. Biarozka. Biarozka studjuje na Vil. universytecie. Kančaje medycynski fakultet, pry hetym fakultecie adnačasna pracuje, jak asystent. Paet pachodzić z Baranavickaha pavietu, jaki ciapier dałučany razam z usiej Zachodniaj Biełarusiaj da Savieckaj Biełarusi. Iz starejšych biełaruskich litarataraŭ astalisia ŭ Vilni Monvid, Uład-Inicki i Kazłoŭščyk. Vincuk Advažny letam vyjechaŭ z Vilni ŭ Mandžuryju.

Maksim Tank, małady i vielmi zdolny biełaruski paet, jaki praz niekalki apošnich hod pastajanna žyŭ u Vilni, pierad nadychodam litoŭskaha vojska Vilniu pakinuŭ i vyjechaŭ u Pastaŭščynu (v. Pilkaŭščyna, Miadzielskaja voł,), jakaja apynułasia ŭ Savieckaj Biełarusi.

Michaś Mašara, Chv. Illaševič, S. Chmara, Leŭčyk, A. Ivers, S. Piajun, Dubrovič i inš. bieł. paety taksama astalisia ŭ Sav. Biełarusi. Jany ŭvieś čas pražyvali na vioscy. Usie jany supracoŭničajuć ciapier u biełaruskim savieckim druku, jaki vychodzić u Zach. Biełarusi.

Dr. M. Ščors i Dr. V. Tumaš, lekary-Biełarusy, jakija prad vybucham vajny pracavali ŭ psychijatryčnym špitali ŭ Chorasčy za Biełastokam, i ab losie jakich doŭha nia było ničoha viedama, pavodle dajšoŭšych da nas viestak znachodziacca na abšary b Polščy zaniataj ciapier Niemcami i pracujuć u Płocku.

Hr. R. šyrma ŭ Biełastoku. Viedamy ŭ Vilni dyryhient Bieł. choru hr. R. Šyrma, pavodle dajšoŭšych da nas viestak, znachodzicca ŭ Biełastoku i tam arhanizuje biełaruski chor. Hr. R. Šyrma vyjechaŭ z siamjoj z Vilni pierad prychodam litoŭskich vojsk. Mahčyma, što chor Šyrmy ŭ Biełastoku źjaŭlajecca składovaj častkaj biełaruskaha dziaržaŭnaha ansamblu narodnych pieśniaŭ i tancaŭ, ab zarhanizavańni jakoha ŭ Biełastoku padajom na inšym miescy našaj hazety.

Dzie znachodzicca M. Zabejda-Sumicki? Na častyja dopyty kiravanyja ŭ našu redakcyju adnosna łosu i miesca prabyvańnia viedamaha biełaruskaha śpievaka Michasia Zabejdy-Sumickaha možam tymčasam skazać tolki toje, što ŭciekačy z Varšavy bačyli i havaryli z Zabejdam jašče 7 vieraśnia. Uciakać z Varšavy M. Zabejda nia žbiraŭsia. Što stałasia z našym śpievakom pa hetym času, tymčasam ustanavić nie ŭdałosia. Chto-b viedaŭ u hetaj spravie štości bolš — chaj łaskava paviedamić našu redakcyju. Ustanaŭleńniem losu śpievaka zacikavilisia Vilenskija Biełarusy pry pasiarednictvie Mižnarodnaha Čyrvonaha Kryža.

Histaryčny kalendar

Biełaruskich addziełaŭ litoŭskaha vojska

Zahad № 1 vydany ŭ Vilni 23.XI.1918.

Śniežań 1918 h.

1 d. Zahadam Ministerstva Abarony Nr. 4, jaki vyjšaŭ u Vilni, načalnikam biełaruskaj časci Ministerstva Abarony naznačany kapitan Remišeŭski, a dziełavodami: paručnik Žemła i praparščyk Šepf. Zapasnymi achvicerami pry Ministerstvie zaličany padparučnik Dziamidaŭ i praparščyk Prušakievič.

10 d. Zahadam Nr. 5 kamandzieram 1 piešaha Biełaruskaha pałka naznačany pałkoŭnik Łaŭrencieŭ, kamandzierami bataljonaŭ: płk. Lenivaŭ i ppłk. Uśpienski, zahadčykam haspadarskaj časci ppłk. Juškievič, kamandzierami kampanijaŭ: kpt. Hajdukievič, paručniki Pietko, Žyvatkievič, Talkoŭski, adjutantam Rejnhard, dziełavodam uradn. Levandoŭski, usie z 1 śniežnia 1918 h. (U Litvie astalisia i žyvuć achvicery: Remišeŭski, Šepf, Prušakievič, Łaŭrencieŭ, Uśpienski i Hajdukievič, u Łatvii: Dziamidaŭ. Usie jany ŭžo ŭ zapasie abo ŭ adstaŭcy).

19 d. Z 1-ha pieš. Biełaruskaha pałka zahadam Nr. 6 u zapas pry Vilenskaj etapnaj kamendantury pieraviedzieny achvicery Rytkievič, Dudzin, Ostap, Šarkunoŭ i Urban, usie z 19.XII. Zvolnieny z pałka: Lenivaŭ i Rejnhard.

24 d. U 1 Biełaruski połk zahadam Nr. 7 naznačany achvicery Sietkoŭski, Kanapacki, Jakuboŭski, Remišeŭski, Bocon i Łukaševič. (U Litvie astaŭsia Sietkoŭski).

---

volnaści i niezaležnaści litoŭskaha narodu. Nierazłučna pracuje z im na narodnaj nivie Mira Klimavičuté, vierny pryjaciel i paviernik jaho dum i jaho serca. Nadychodzie vajna. Zabiraje jana žyćcio Miry. Klemensas astajecca adzin z paraj małaletnich dzietak. — Nia płač, dziciatka, — paciašaje Daŭhieła svaju maleńkuju dačušku, — mama chutka pryjdzie. — Tady, kali Litoŭcy atrymajuć Vilniu? — Tak, dačuška, kali vyzvalim Vilniu, tady vierniecca našaja mama. — Vilnia, jak bačym, heta maci Litvy. Małaja sirata Litvinka — heta narod litoŭski. Paciešyć naležna hetuju siratu zdolaje tolki jaje maci — Vilnia. Rol u hetym najviarniejšych synoŭ Litvy, jaje armii, jasnaja.

I my, Biełarusy, u heta vialikaje śviata litoŭskich vajakaŭ i ŭsiaho litoŭskaha narodu ŭłučajemsia nie mechanična, nie kurtuazyjna tolki, ale ščyra i sardečna. Robim heta na padstavach histaryčnych i historjazafičnych. Historyja — heta nie ślapaja ci prypadkovaja dziejnaść, — jana maje svoj sens, svoj histaryčny rozum. A jon, hety histaryčny rozum, vuča nas hetkich rečaŭ.

Dola našych narodaŭ łučyłasia razam badaj ad samaha pačatku. Hienii našych narodaŭ dapaŭnialisia: litoŭski hienij palityčna-dziaržaŭnicki i biełaruski kulturnatvorčy na zary svajej historyi padali sabie ruki.

Vytis-Pahonia stałasia symbalem litoŭskaha narodu. Ale i biełaruski narod na pačatku svajho renesansu svaim narodnym symbalem pryznaŭ tak-ža Pahoniu.

U siańniašnich histaryčnych padziejach, u čas pavarotu Vilni da Litvy, supakoju, razvahi i zrazumieńnia Litoŭcaŭ niamała vykazała Savieckaja Biełaruś. I tut prajaviŭsia adhałosak našaj supolnaj minuŭščyny, adhałosak patreby našaha ŭzajemnaha sužyćcia i zrazumieńnia.

Heta ŭsio razam uziataje nakiroŭvaje našy narody na toje, kab jany zorka sačyli za minuŭščynaj i na jej budavali svaju budučyniu, u jakoj darohi narodaŭ jašče niaraz buduć spatykacca i kryžavacca.

Strojna i praroča heta vyražaje naš vialiki paet M. Bahdanovič:

Jak tolki ŭ sercy tryvožnym pačuju
Za krainu radzimuju žach,
Uspomniu Vostruju Bramu śviatuju
I vajakaŭ na hroznych kaniach...

Usio latuć i latuć tyja koni,
Srebnaj zbrojaj daloka hrymiać,
Staradaŭnaj Litoŭskaj Pahoni
Ni raźbić, ni spynić, ni strymać...

Valio Lietuvos Kariuomené, valio Lietuvos sostiné Vilnius, valio lietuvių ir gudų bendradarbiavimas dabartyje ir ateityje!...

Z Savieckaj Biełarusi

Biełaruski dziaržaŭny ansambl narodnych pieśniaŭ i tancaŭ zarhanizavaŭsia ŭ Biełastoku.

Jakub Kołas i Aleksandroŭskaja — kandydaty ŭ Saviety. U Savieckim Sajuzie adbyvajecca ciapier padrychtoŭka da vybaraŭ u Saviety. U Savieckaj Biełarusi siarod kandydataŭ figurujuć: biełaruski narodny paet Jakub Kołas i zasłužanaja artystka Aleksandroŭskaja.

Vadałazy dastajuć b. polski fłot z rekaŭ Zachodniaj Biełarusi. Padčas apošniaj vajny polskaje vojska zatapiła svoj fłot u Prypiaci i inšych rekach Zachodniaj Biełarusi. U praciahu 42 dzion pracy, savieckija vadałazy vyciahnuli z Prypiaci i inšych rek Zach. Biełarusi 16 vajennych parachodaŭ b. polskaha fłotu.

Pierapis skaciny. 1—8 studnia na terytoryi BSSR, a tak-ža ŭva ŭsim SSSR, adbudziecca pierapis skaciny. U sajuznych i aŭtanomnych respublikach užo utvorany biury pierapisu.

Litoŭskaja dziaržaŭnaja opera ŭ Vilni

Upiaršyniu Vilnia paznała vyšyni mastactva. 23 i 24 listapada ŭ pierapoŭnienym narodam teatry na Pohulancy vystupała litoŭskaja dziaržaŭnaja opera.

Vysokaj kvalifikacyi artysty na čale iz słaŭnym na ŭvieś śviet litoŭskim tenaram K. Piatrauskasam adyhrali dźvie opery: 23-ha—u dzień śviata vojska — „Try talizmany“ i ŭ nastupnym dni — „Otello.“

Harmonijnaje spałučeńnie muzyki, śpievu, aktorstva i dekoracyi — asiahnuła vyšyni mastactva.

Litoŭskaja dziaržaŭnaja opera svaimi vystupleńniami dała najlepšaje paśviedčańnie ab tvorčych zdolnaściach litoŭskaha narodu, ab jaho vyšyniach teatralnaj kultury, jaho dastojnym miejscy ŭ siamji cyvilizavanych narodaŭ.

Lićviny mohuć zasłužana hanarycca svajej operaj!

Vilnia na prastory 19 letniaha polskaha ŭ joj vaładańnia nia čuła i nia bačyła takoj vyšyni mastactva, jak vystupleńni litoŭskaj dziaržaŭnaj opery. Vilnia karmiłasia Palakami pieravažna łohkimi, niepavažnymi vidami mastactva — kabaretam, revijaj i operetkaj. Vilnia nia znała opery—najpavažniejšaha vidu muzyčna-vokalnaha teatralnaha mastactva.

Jak daviedyvajemsia, litoŭskaja dziaržaŭnaja opera, jakoj dahetul siadzibaj byŭ Kaŭnas, u chutkim časie pierajaždžaje ŭ Vilniu, kab na viečnyja časy raźvivać i słavić tut litoŭskaje i ahulnačałaviečaje mastactva.

VOKAM PA ŚVIECIE

Polski ŭrad emihrancki hien. Sikorskaha akančalna ŭfarmavaŭsia i 23 listapada sioł. adbyŭ pieršaje pasiedžańnie ŭ miascovaści Angers. U miascovaści hetaj urad hien. Sikorskaha atrymaŭ eksterytoryjalny abšar ŭ 1600 mtr. udoŭžki i 800 mtr. ušyrki. — U Paryžy maje byccam adčynicca polski universytet. Rektaram universytetu maje być praf. Oskar Halecki.

Kamu bolš škodzić vajna na mory? „Osservatore Romano“ — orhan Vatykanu—padaje, što niamieckaja vajna na mory bolš škodnaja neŭtralnym dziaržavam, jak francuska-anhielskaja blokada Niamieččyny.

Pramova premjera Čemberlena. U niadzielu naranicy anhlicki premjer uradu Čemberlen skazaŭ pramovu, u jakoj pradstaviŭ ahulna eŭrapejskaje pałažeńnie, spravu sučasnaj vajny i varunki miru, a tak-ža adnosiny Anhlii i sajuźnikaŭ da Hitlera i Savieckaha Sajuzu.

Masavyja aryšty Palakoŭ u Krakavie. Jak paviedamlaje Elta, pierad 11-tym listapadam u Krakavie Niemcy aryštavali niekalki sot ludziej, u tym liku 167 prafesaraŭ krakaŭskich vyšejšych škołaŭ. Usich usadzili ŭ hruzaviki i vyvieźli ŭ niaznanym kirunku. U kaho z aryštavanych było znojdziena aružža, taho rasstrelivali. Palaki byccam manilisia zrabić tam paŭstańnie.

Ribbentrop atrymaŭ orden Lenina. Švedzkaja presa padaje, što niamiecki ministar zahraničnych spraŭ Ribbentrop atrymaŭ ad savieckaha ŭradu orden Lenina.

Adstaŭka pratektara v. Neuratha. Zabureńni na prastory celaj Čechii i Moravii ŭ pieršaj pałavinie listapada končylisia pajezdkaj protektara von Neuratha z Prahi ŭ Berlin. Ciapier razyjšlisia pohałaski, što protektar padaŭsia ŭ adstaŭku, jakaja byccam pryniata.

Biełaruskaje dzicia— ŭ biełaruskuju škołu!

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

— **Zrubany les skanfiskujuć.** Pavodle pastanovy Rady Ministraŭ uvieś zrubany apošnim časam u Vilenščynie les maje być skanfiskavany i addadzieny tym asobam, jakija abo jaho patrabujuć, abo tym, chto ŭ kradziežy nia braŭ učaścia.

— **Lhotnyja apłaty za kvatery ŭ Vilni.** Ad 1 śniežnia (1.XII) apłatu za kvatery ŭ Vilni treba budzie apłačvać u litach. Vyšynia apłaty za žyłyja pamieškańni jašče akančalna nie ŭstanoŭlena. Dahadvajucca adnak, što budzie jana raŭniacca kala treciaj častki sumy płačanaj złotami ŭ m-cy vieraśni sioleta. Vyšynia apłaty za kvatery zaniatyja pradpryjemstvami handlovymi i pramysłovymi jašče nie ŭstanoŭlena. Usie pastanovy ŭ hetaj spravie čakajuć jašče na zaćvierdžańnia centralnych uładaŭ u Kaŭnasie.

— **Źmiena nazovaŭ vulicaŭ** u Vilni maje chutka ŭžo nastupić. Miž inš. vulica Mickievičava — maje nazyvacca vulicaj Hiedyminavaj, Želihoŭskaha — Kłajpedzkaj, Piłsudzkaha — Alhierdavaj, Vial. Pahulanka — D-ra Basanoviča, Mał.-Pahulanka — Maironis'avaj i h. d.

— **Pradaŭžajecca rejestracyja** zahraničnych hrošaŭ (valutaŭ) i pazyčak. Zahraničnych hrošaŭ na sumu mienšuju 50 litaŭ, a pazyčak na sumu mienšuju 100 litaŭ rejestravać nia treba.

— **Pierabudoŭka čyhunki.** Dvutarovaja dahetul čyhunka na linii Arany-Vilnia-Turmont maje stacca ciapier adnatarovaj, a linija Vilnia-Kaŭnas — dvutarovaj.

— **Ceny spadajuć.** Zaŭvažvajucca, što ceny ŭ Vilni na jadvab i ahułam na manufakturu, na kalanjalnyja tavary, na skuru, apošnimi dniami abnižajucca na 10—20 prac.

— **Fabryki iduć u ruch.** Hetymi dniami ŭ Vilni pačynajuć pracavać: dva brovary i 8 fabrykaŭ cukierak. Znajduć pryhetym pracu kala 350 rabotnikaŭ.

— **„Gazeta Codzienna“** — heta druhi ŭžo polski štodzieńnik u Vilni. Pačała vychodzić „Gaz. C.“ 25 listapada Redaktaram „Gazety C.“ źjaŭlajecca p. Jazep Mackievič, adzin z hałoŭnych supracoŭnikaŭ pradvajennaha abšarnickaha „Słova.“

— **Zvalnieńnie ad myta spažyvieckich pasyłak.** Pavodle rasparadžeńnia paŭnamocnika ministerstva finansaŭ dr. Jodejki pierasyłanyja z zahranicy ŭ Vilniu abo ŭ vokruh spažyvieckija pasyłki zvalniajucca ad mytnych apłat.

Rasparadžeńnie adnosicca da ŭsich pasyłak, jakija vysyłajucca praz mytnyja placoŭki vilenskaha vokruhu i ŭsiej Litvy.

Rasparadžeńnie maje tymčasovaje značeńnie i abaviazyvaje da 1 śniežnia sioleta.

— **12 tysiač biežencaŭ** u Viln narachavała biuro rejestracyi.

— **2 litoŭskija himnazii** ŭ Vilni, adna dla chłapcoŭ, druhaja dla dziaŭčat, sarhanizavalisia na miesca dahetulašniaj adnej—miašanaj.

— **1.000 samaŭradavych rabotnikaŭ** m. Vilni zapisałasia na kurs litoŭskaha jazyka.

— **11 tys. ha.** zajmaje ŭsia Vilnia; z hetaha da samaha miesta naleža prastor 2.084 ha.

— **3.700 rabotnikaŭ pracuje** na publičnych rabotach m. Vilni.

— **353 dvaroŭ i 1.105 viosak** Vilenščyny čakaje na ziemleŭparadkavańnie. Hetyja 353 dvaroŭ majuć 54.821 ha. ziamli vornaj i 46.940 ha lesu. U Vilenskim paviecie jość 188 dvaroŭ z 32.993 ha vornaj ziamli i 18.690 ha lesu; ŭ Alkienickim —81 dvor z 13.323 ha vornaj ziamli i 9.195 ha lesu — i ŭ Śviancianskaŭskim —84 dvary z 8.495 ha vornaj ziamli i 19.055 ha lesu. Da viosak naležać 146.665 ha hruntu.

Raskład jazdy aŭtobusami

Adjezd:

Na šlachu **Vilnia—Mejšahoła:** Z Vilni — 16.00 z Mejšahoły — 7.00.

Na šlachu **Vilnia—Padbreźzie:** Z Vilni — 16.00 z Padbreźzia 7.00.

Na šlachu **Vilnia — Troki:** Z Vilni — 9,00, 18.00 z Trok — 7,00, 15,00.

Na šlachu **Vilnia — Miedniki:** Z Vilni — 18,00 z Miednik — 7.00.

Na šlachu **Vilnia — Łavaryški:** Z Vilni — 10.00 z Łavaryšak — 16.00.

Na šlachu **Vilnia — M. Salečniki:** Z Vilni — 17.00 z M. Salečnik—7,30.

Na šlachu **Vilnia — Ejšyški:** Z Vilni — 7,00 z Ejšyšak — 11.00.

Na šlachu **Vilnia — Turhieli:** Z Vilni — 17,00 z Turhielaŭ 7.30.

Na šlachu **Vilnia — Niemenčyn:** Z Vilni—9,00, 15,00 z Niemenčyna — 7,00, 15.00.

Na šlachu **Vilnia — N.-Vialejka:** Z Vilni — 7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00.

Z N-Vialejki — 8.00, 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00.

Krychu śmiechu

Dobražyčlivy muž

Zabaleli babie zuby. Pavioz jaje mužyk da dentysta. Adzin raz, druhi raz, zapłaciŭ 15 litaŭ, dy jašče treba pryjaždžać.

— Kali heta končycca, panie dentyst? — pytaje sielanin.

— Chutka, tolki zatruču i vyciahnu ŭsie nervy — adkazaŭ dentyst.

— Panok—kaža padumaŭšy mužyk —ja dapłaču jašče 15 litaŭ, ci nia možna byłob pavyciahavać razam i kazłoŭ, bo jana nia tolki nervovaja, ale i ŭrahlivaja (naravistaja). **N. M.**

Dadatkava pryjmajecca zapis u 2-ju i 3-ju klasu

Biełaruskaj Dziaržaŭnaj Prohimnazii

U 1-aj klasie maje być sarhanizavana klasa paralelnaja.

Zapis vučniaŭ va ŭsie klasy prohimnazii i ŭ biel. pačatkavuju škołu adbyvajecca štodzień ad hadz. 8 da 12 u pamieškańni prohimnazii pry vul. Dominikanskaj 3/5.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ

Fr. Skarinos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1.
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.

BIBLJOTEKA w Wilnie